

Beleving Ras klant

Mijn naam is John Beringen en ik heb in het verleden een aantal boeken geschreven. Naast een viertal verhandelingen over de Bob Evers-serie en serieuze romans als “Het einde van de droom” en “De hel is vol” beschrijf ik af en toe ook wel wat autobiografische zaken. Sinds een jaar bezoek ik regelmatig een patatzaak alhier in Wijk bij Duurstede die dus RAS patat in het assortiment heeft. Met de eigenaar (Victor) kan ik goed opschieten en die adviseerde mij om een verhaal dat ik hem weleens verteld heb gewoon op te tekenen en aan u te versturen. U treft dit hieronder aan. Het is weliswaar wat verluchtigd met de nodige humor en wat gepaste hyperbolen, maar het is wel 100% authentiek. Ik wens u veel leesplezier.

Met vriendelijke groeten,

John Beringen.

RAS patat.

In den beginne was daar de aardappel. Deze manifesteerde zich in vele soorten. Eigenheimers, nieuwlanders, bintjes, krieltjes en de rode ster waren slechts een paar varianten. Vrij snel ontdekte de mens dat dit eetbaar was en hij bereidde dit levensmiddel op alle mogelijke manieren. De aardappel werd gekookt, (op)gebakken, gestoofd, gepoft enz...

Op zeker moment was de beschaving dusdanig voortgeschreden dat men het “frituren” ontdekte. Men ging de aardappel in olie bakken. En we kennen de vele vormen waarin de aardappel werd versneden teneinde deze nieuwe bereidingsvariant toe te passen: schijfjes, blokjes, partjes, maar ook: reepjes. De patat was geboren. Maar ook deze delicatess (o.a. bij kinderen zeer geliefd) zou vele gezichten gaan krijgen. We kennen de Engelse “fish and chips” waarin de reepjes ongeveer het model van spoorbielzen kregen, de Vlaamse friet (wat grof gevormd, doch absoluut niet minder smakelijk), de Hollandse friet, weer wat gedistingeerder gestyleerd, de Franse frietjes waarvan het model weer een ietsje subtieler is uitgevoerd, enz...

Maar... al lang geleden had men ontdekt dat men de aardappel ook kon vermalen tot poeder dat we ook wel aardappelmeel noemen. Dit leverde weer een heel scala aan mogelijkheden en toepassingen op. Nu heeft de mens vele negatieve eigenschappen; we zouden hypocriet zijn als we dat zouden ontkennen, maar desondanks hebben wij ook de nodige positieve gewoontes: ondanks alles streven wij ook vooruitgang na. In deze context mag één naam niet onvermeld blijven: Richard Anthony Simon Templeton. Deze man, Amerikaan van geboorte, kwam op het idee om aardappels te drogen tot poeder. Het was een dusdanig nieuw procedé dat het de status van een beschermd patent kreeg.

En zo kon het gebeuren dat het Groningse bedrijf Rixona in 1953 dit patent aankocht teneinde een nieuw product te lanceren: patat die geheel anders was. Eén afspraak diende men bij deze overeenkomst na te komen: die initialen van de uitvinder dienden terug te komen in het nieuwe product: R.A.S. Zodoende maakte Nederland kennis met de “RAS patat” (ook wel “Super-friet” genoemd). “Nomen est Omen” zegt men weleens.

De woorden “RAS” en “super” roepen associaties op met iets wat superieur is en dat is zeer zeker niet misplaatst als men het knapperige frietje bekijkt en proeft. En een gunstige bijkomstigheid is dat deze friet minder vet is dan de conventionele soort patat. RAS patat eet je niet; die beleef je. Dit mag op het eerste gezicht wat hoogdravend of overdreven klinken, maar dat is het beslist niet. En uiteraard ben ik mij bewust van het feit dat dit nadere uitleg vereist. Laten we daarom beginnen met vast te stellen dat ieder kind, eenmaal aan de melkfles ontgroeid, vrij snel kennismaakt met patat. Zo is dat mij persoonlijk vergaan en ik mag aannemen dat dit voor iedereen geldt die ooit een kind was. Ik herinner mij dat ik als 5-jarige in begin jaren '60 mijn melktanden zette in een stukje “nieuwe” patat; de RAS patat. Dat deze patatsoort “anders” was, is zwak uitgedrukt. Voor de eerlijkheid dient natuurlijk vermeld te worden dat de smaakpappillen in de mond van een 5-jarige nog meer NIET dan wel geproefd hebben zodat de smaakbeleving van dat moment theoretisch altijd nog

overtroffen kan worden. Inmiddels zijn we 50 jaar verder en ik moet opmerken dat zulks zich toch minder vaak heeft voorgedaan dan ik aanvankelijk had verwacht. Maar het leven kan soms zeer onverwachte wendingen nemen. Op mijn elfde verhuisden we van de grote stad naar het platteland. Daar trof men natuurlijk ook snackbars aan maar op mijn vraag naar RAS patat werd altijd afwijzend gereageerd. Ze hadden het niet. Of ze het niet kenden of dat ze het wel kenden maar niet hadden opgenomen in hun assortiment, is mij nooit duidelijk geworden. In dat laatste geval zal men waarschijnlijk op het platteland (toen) niet echt hebben opengestaan voor veranderingen. Oude patatzaken gingen, nieuwe kwamen. Maar RAS patat? Neen, dat kenden ze niet. Wat was dat dan precies? En ik legde het uit. In een enkele reactie werd het spreekwoord “onbekend maakt onbemind” bewaarheid doordat een snackbarhouder opmerkte dat “eerlijke patat” altijd uit een volle aardappel vervaardigd diende te worden. Men kende de RAS patat niet of WILDE het niet kennen. Het kwam op mij in ieder geval een beetje over als een situatie waarin een bakker verklaart nooit van gist gehoord te hebben. Sommigen dachten dat ik hen in de maling nam of dat ik het maar gedroomd had. Dat was natuurlijk pertinent NIET het geval.

Het is al eerder opgemerkt: het leven kan soms heel vreemd lopen. Op een zonnige dag in oktober 2011 liep ik in mijn huidige woonplaats Wijk bij Duurstede de Peperstraat in. Het is een stukje voetgangersgebied vol met winkels en waar je heerlijk rustig kunt wandelen.

Daar zat ook een patatzaak die ik weliswaar eerder had gezien maar waar ik nooit veel aandacht aan had geschonken. Tot die bewuste dag. Ik zag het reclamebord van ijs zoals gebruikelijk naast de ingang staan. Op de glazen deur zat een aantal stickers. In het voorbijgaan wierp ik er even vluchtig een blik op. Ik was er al voorbij toen er ineens een bepaalde gedachte door mijn hoofd schoot: “zag ik dat goed?” Het woord “gedachte” is niet helemaal goed gekozen; het was een ondefinieerbare flits. Ik liep terug. Mijn hart miste een volle slag want ik had me niet vergist: tussen alle stickers bevond zich er één met de eenvoudige tekst “RAS patat” Gelukkig was de zaak open op dat moment. Ik besloot mijn verdere plannen even uit te stellen door naar binnen te gaan. Vrijwel direct bespeurde ik achter de vitrine de zo bekende bus aan de muur. De buitengewoon vriendelijke eigenaar, ene Victor, bleek een man te zijn die zijn wortels in het verre Oosten had liggen. Onwillekeurig moest ik denken aan een passage uit het “Boek der boeken” waarin melding werd gemaakt van “wijzen uit het Oosten” Gezien vanuit mijn achtergrond en gerekend naar mijn maatstaven verdient Victor deze aanduiding ook omdat hij naast de gebruikelijke snacks ook RAS patat in het assortiment bleek te hebben. De patat zag er nog net zo uit als lang geleden en smaakte nog precies het zelfde. Sindsdien ga ik (bijna) iedere zaterdag even op visite bij Victor.

RAS... het *eigenzinnigste* frietje van Nederland!